

29. Ямницький В.М. Вплив емоціогенних ситуацій на творчу діяльність учнів / В.М. Ямницький // Розвиток творчої особистості в системі безперервної освіти: Зб. наук. пр. – Запоріжжя, 1995. – С.84-86

Т. Глінська,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, ст. викладач О.А.Шикирінська

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Гра як важливий засіб естетичного виховання молодших школярів сприяє розвитку творчих здібностей та всебічного розвитку дитини. У теорії та практиці виховання досить довго панував вузько дидактичний підхід до гри як до вільної діяльності дитини, яка розвивається за її власною ініціативою; роль педагога обмежувалася лише створенням умов для гри та забезпеченням ігровим матеріалом. Нині майстерність учителя полягає у прагненні впроваджувати в освітній процес педагогічні технології, зокрема й в уроки музичного мистецтва, адже музика є одним із наймогутніших засобів виховання.

Сьогодні педагоги обирають найбільш перспективні педагогічні технології на уроках музичного мистецтва, зокрема ігрові, які забезпечують комфортні умови розвитку дитини молодшого шкільного віку, сприяють всебічній реалізації її природного потенціалу, розвитку творчої особистості, здатної до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення [3, с. 10].

Аналіз попередніх досліджень. Проблемам музичного виховання дітей молодшого шкільного віку присвячені дослідження вітчизняних та зарубіжних педагогів-музикантів (Е.Абдулін, О.Апраксіна, Б.Асаф'єв, Н.Ветлугіна, Н.Гродзенська, Жак Еміль Далькроз, Д.Кабалевський, М.Леонтович, М.Лисенко, О.Лобова, С.Людкевич, Л.Масол, Г. Падалка, К.Орф, Е.Печерська, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Шацька, С.Шацький, Б.Яворський та ін.). Підкреслюючи провідне значення гри у виникненні й розвитку культури, нідерландський історик культури ХХст. Й. Хейзінга дослідив, що великі архетипічні види людської діяльності від самого початку вже пройняті грою. Поети ХVІІІ століття (період становлення великого світового театру) порівнювали світ зі сценою, на якій кожен грає свою роль. Порівнюючи дитячу гру, гру спортсменів, гру акторів, Й. Хейзінга доходить висновку, що ігровий характер може бути притаманний найемоційнішим видам діяльності, якою безперечно є музична діяльність [5]. Сучасна педагогіка шукає ефективні засоби дидактичного поєднання гри та мистецтва. Ігрову діяльність школярів досліджує низка вітчизняних дослідників: В.Абрамян, Н.Кудикіна, Т.Коваленко, І.Зязюн, Л.Лимаренко, Л.Масол, О.Савченко, С.Соломаха та ін. Створюється навіть нова галузь художньої та загальної освіти — драмогерменевтика

(В.Букатов), що вивчає соціоігровий стиль навчання, психологію дидактичних ігор тощо.

Мета статті: теоретично обґрунтувати доцільність використання ігрових технологій музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва у початковій школі.

Виклад основного матеріалу. Застосування педагогічних технологій музичного виховання дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва – це багатоаспектне педагогічне явище, що виступає як своєрідна конкретизація методики музичного виховання, проект певної музично-педагогічної системи, яка реалізується на практиці; змістовна техніка реалізації освітнього процесу на уроках музичного мистецтва; закономірна музично-педагогічна діяльність, що реалізує науково-обґрунтований проект освітнього процесу і має вищий рівень ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання і виховання.

Музичне виховання дітей молодшого шкільного віку здійснюється в початковій школі у процесі музичної діяльності на уроках мистецтва. Проте, зацікавленість учнів музикою, успіх формування їхньої особистості засобами музичного мистецтва обумовлені, перш за все, різноманітністю музичної діяльності. Звідси і випливають завдання музичного виховання – стимулювати і спрямовувати творчу фантазію дітей молодшого шкільного віку, їх бажання музикувати, співати, імпровізувати, творити в процесі колективного («клас-хор», «клас-оркестр»), групового (вокальний або інструментальний ансамблі), індивідуального музикування (сольний спів або гра на дитячому музичному інструменті, створення пісень, імпровізацій – ритмічних, вокальних, інструментальних тощо) [2, с. 5-6].

Специфічні особливості уроку музичного мистецтва суттєво впливають на окремі його елементи. Це обумовлено, перш за все, тим, що жоден шкільний урок не поєднує так гармонійно в собі наступні різновиди музичної діяльності: сприймання та слухання музики, спів (соло, ансамбль, «клас – хор»), музично – ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах, вивчення елементів музичної грамоти, музичну творчість (імпровізації, інсценізації, пісень, драматизації казок тощо). Необхідно наголосити на тому, що кожен від музичної діяльності потребує від вчителя музичного мистецтва застосування певної методики його засвоєння та оволодіння молодшими школярами.

У молодшому шкільному віці досить популярною є гра в її найбільш розгорнутій формі (рольова гра). Використання гри як ефективного виховного фактора дає можливість задовольнити інтереси, запити, потреби дітей, а також створити умови для їхнього розвитку. Музичне мистецтво, як і гра дитини, задовольняє її незліченні запити і виконує численні функції — комунікативну (спілкування), навчальну, виховну, пізнавальну, естетичну, релаксаційну тощо. Музика також об'єднує почуття, думки, волю, дарує позитивні емоції, активізує уяву і фантазію. В атмосфері вільного спілкування під час ігрової діяльності забезпечується глибше засвоєння дітьми навчального музичного матеріалу. Творчий розвиток школярів на основі ігрової діяльності забезпечує впевненість

у собі, у своїх можливостях, формує адекватну розкутість дій, творчу сміливість, спокійне сприйняття можливої критики тощо.

У процесі гри діти навчаються запам'ятовувати та розрізняти музичні звуки за висотою, ритмом, тембром, динамікою, напрямком руху мелодії у зв'язку з загальним характером музики, що сприяє розвитку сприймання дітей, слухової зосередженості.

Зокрема:

- діти диференціюють звуки за *висотою*: який із двох звуків, зіграних на фортепіано чи дитячих музичних інструментах, вищий чи нижчий. Звуки відтворюються на різних інструментах: трикутнику чи бубоні, а діти відгадують висоту звучання. На одному металофоні відтворюється звук певної висоти, а на другому дитина повинна знайти її по слуху і повторити;
- молодші школярі відгадують *напрямок руху* мелодії: мелодія програється у високому та низькому регістрах, а діти виконують відповідні рухи, моделюючи рухами напрямки мелодії;
- для розвитку *ритмічних співвідношень* діти відтворюють ритмічний малюнок на барабані, бубоні, брязкальці чи просто сплескують руками, співають або рухаються відповідно до темпу музики – повільно чи швидко;
- учні розрізняють звучання різних інструментів за *тембром*: баян, барабан, бубон, брязкальця, металофон, ксилофон, бандура тощо, або голоси своїх товаришів; вчитель гає мелодію на різних інструментах та пропонує порівняти звучання.
- для визначення звуків за *динамікою* молодші школярі повинні розрізняти тихе або голосне звучання окремих звуків чи мелодії, довільно посилювати чи послаблювати звучання голосу у співі в залежності від розвитку ігрових дій [1, с. 36-41].

Методика розучування з дітьми музично-дидактичних ігор аналогічна методиці розучування музичних ігор, танців, хороводів. Особливу увагу слід звертати на музично-сенсорне завдання, якість музичного звука: голосно-тихо, високо-низько, повільно-швидко, тембр. Музично-дидактичні ігри повинні бути простими та доступними, цікавими і привабливими для дітей – тільки в цьому випадку вони стають своєрідним поштовхом бажання у дітей співати, слухати, грати і танцювати. Також музично-дидактичні ігри обов'язково потребують цікавого та яскравого оформлення. Так, картки із зображенням музичних образів мають бути яскравими, художніми, точно відповідати змісту гри.

Уроки музичного мистецтва повинні будуватись з урахуванням загальних завдань музично-естетичного виховання дітей та проводитись по заздалегідь розробленому плану. При цьому береться до уваги те, що зміст та структура занять повинна бути варіативною та цікавою, з використанням різноманітних прийомів, які допомагають дітям сприймати музичні твори, розуміти елементарні основи музичної грамоти. Бажано музично-дидактичні ігри проводити вже з перших занять у другій половині уроку музичного мистецтва як окремий вид діяльності. Такі ігри мають навчальний та виховний характер. В доступній ігровій формі у дітей розвиваються музичні здібності, мислення,

творча уява.

Висновки. Разом із тим територія ігрової музичної діяльності і досі потребує дослідження. Одним з найоб'ємніших є питання формування майстерності педагога-організатора ігор як оптимізатора та керівника ігрового простору, створювача позитивного емоційного тла, гармонізатора музичного потенціалу дітей, стимулятора творчих сил учасників ігрового процесу. Перспективи подальших досліджень полягають у доборі та ефективному використанні різновидів комплексу ігрових методів творчого спрямування, які б сприяли прояву та розвитку музично-творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку в різноманітній музичній діяльності на уроках музичного мистецтва у початковій школі.

Література

1. Аліксійчук О.С. Використання ігрових технологій на уроці музичного мистецтва у загальноосвітній школі: навчально-методичний посібник / О.С.Аліксійчук. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2017. – 69 с.
 2. Гумінська О. Інтерактивні методи на уроках музики / О. Гумінська // Завуч. – 2004. – № 2. – С. 4–10.
 3. Іванішина С. Форми і методи інтерактивного навчання / С. Іванішина // Початкова школа. – 2006. – № 3. – С. 9-11.
 4. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол. – Харків, 2006 – 255 с.
- Хейзинга Й. Homo Ludens / Й. Хейзинга. // Человек играющий: статьи по истории культуры / пер. С нидерландского и сост. Д.В.Сильвестрова.

А.Гордійчук,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент В.Л. Бриліна

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ДІЙСТВА

Постановка проблеми. Музична культура невід'ємна від культури народу, до якого вона належить. В наш час педагогам потрібна реалізація концепції музичного виховання школярів на основі українського національного мистецтва, культури, народної творчості, фольклору.

Мета статті полягає у визначенні провідної ролі театралізованих дійств серед видів народної творчості у естетичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. Звернення до народної музичної творчості крізь призму життєвих зв'язків з духовним та матеріальним світом свідчить про те, що пісенний фольклор в діалектичній єдності з фольклором інших слов'янських народів сприяє розкриттю естетичного змісту музики, пісні, танцю та інших